

بی توجهی مسوولان به اقتصاد مقاومتی

صفحه اقتصاد: «جهان صنعت»- مقاومت، ایستایی و تاب‌آوری در مقابل فشارهایی که اقتصاد را نشانه رفته است مفهومی به نام اقتصاد مقاومتی را می‌سازد. اقتصاد مقاومتی اما براساس گفتارهای کارشناسان اقتصادی بناست راهکارهایی جدی و عمل‌گرایانه درباره گره‌گشایی از فشارهای اقتصادی ارائه دهد. این مفهوم هرچند سالیان سال در تاریخ اقتصادی کشورهای مختلف ریشه دارد اما بعد از تحریم‌هایی که اقتصاد کشور را نشانه رفت پررنگ شد و توجه کارشناسان اقتصادی را به خود جلب کرد .

اولین نشست از همایش اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال روز گذشته در دانشگاه علامه برگزار شد. از جمله محورهای این همایش می‌توان به بهره‌وری و رونق اقتصادی، موانع و چالش‌های حرکت در جهت ساماندهی نظام نوآوری ملی و اقتصاد دانش‌بنیان، چالش‌های تخصیص و توزیع سهم‌بری عوامل تولید در زنجیره تولید در سطح بنگاه بخش و کلان کشور، راهکارهای توسعه کارآفرینی در اقتصاد کشور، نفت، درآمدهای نفتی و حمایت از تولید ملی اشاره کرد .

داوود دانش‌جعفری و محمد بحرینیان با دو نگاه علمی و عملیاتی موضوع اقتصاد مقاومتی را مورد تحلیل و بررسی قرار دادند. زوایای مختلفی که اقتصاد مقاومتی را با توجه به شرایط فعلی کشور مورد بررسی قرار داد. بر این اساس اقتصاد ایران نه تنها بر مسیر اقتصاد مقاومتی حرکت نمی‌کند بلکه بویی از آن نبرده است و عقبگردی جدی نسبت به تولید دارد. هرچند تولید شاه‌کلید اساسی اقتصاد مقاومتی است .

مقاومت محدود به اقتصاد نیست

داوود دانش جعفری در ابتدای تشریح موضوع اقتصاد مقاومتی این موضوع را در بخش‌های مختلف مورد بررسی قرار داد و گفت: بر اساس تعریف آکسفورد میزان توانایی برای خروج از هر مخمصه‌ای را مقاومت آن می‌دانیم. در این نگاه مقاومت به معنی استحکام یا سرسختی توان مواجه شدن با هر گونه مشکلی است. با توجه به این تعریف این موضوع فراگیر را باید در تمام امور مورد بررسی قرار داد. موضوع مقاومت بحث تازه‌ای نیست و محدود به اقتصاد نیز نمی‌شود. مقاومت در بخش‌های مختلف از جمله بهداشت و جامعه نیز قابل بررسی است. هرچند موضوع اصلی مورد بررسی در این مباحثه اقتصاد مقاومتی است.

به گفته دانش جعفری، تحریم‌های بعد از سال ۱۳۹۰ موجب شد به واقعیت‌هایی دست پیدا کنیم که بر اساس آنها روشن شد بخشی از تولید به طور کامل متوقف شده است. خودروسازی به شدت با چالش روبه‌رو و خط تولید به دلایل جزئی متوقف شد. بر همین اساس می‌توان گفت اقتصاد مقاومتی هیچ نیست مگر مدیریت ریسک‌های اقتصادی کشور. بی‌توجهی به ریسک‌های اقتصادی اشتباهی بزرگ است.

اقتصاد ایران ریسک‌پذیر نیست

وی در ادامه با اشاره به تعریف دیگری از مقاومت افزود: مفهوم مقاومت به معنی بازیابی و برگشت به شرایط عادی بعد از مواجه شدن با ضربه است. بعد از بحران مالی در آسیای جنوب شرقی آسیب کشورهایی مثل سنگاپور، تایلند و مالزی مشهود بود. قیمت ارز این کشورها بعد از مواجه شدن با بحران‌های مالی بهای ارزشان افزایش پیدا کرد این در حالی است که همزمان با کاهش ارزش نفت و کاهش درآمد کشور به همان نسبت راهی وجود نداشت مگر افزایش قیمت محصول (نفت) در ردیف بودجه تا شرایط را کنترل کنیم.

دانش جعفری با اشاره به اینکه اقتصاد ایران در حوزه ارز تاب‌آوری لازم را نداشته است تاکید کرد: آسیب‌هایی که اخیراً شاهد آنیم بیانگر همین موضوع است. اقتصاد مقاومتی به این معنی است که ریشه‌های اساسی مشکل را بیابیم و در پی حل و کنترل کردن آن باشیم.

وابستگی به شرکای محدود خطر آفرین است

به گفته وی، بر اساس دو رویکرد اساسی مدیریت ریسک و مقاومت، برخورد با مسایل اقتصادی ساده‌تر می‌شود به این معنی که اگر شوک اقتصادی جدی هم بر کشورها وارد شد توانایی مقابله و هضم آن وجود داشته باشد. این موضوع بدین معنی است که اگر ذخیره ارزی بسیار بالایی وجود داشته باشد بر اساس مهندسی مقاومت توانایی مقابله با شوک آن را خواهیم داشت. در بحث کلان نیز ساختار اقتصاد باید به طور جدی مورد توجه قرار گیرد.

وزیر سابق وزارت امور اقتصادی و دارایی همچنین تاکید کرد: نکته مهمی که نباید از آن غافل ماند نداشتن وابستگی به چند شریک اقتصادی محدود است. تنوع شرکای اقتصادی موجب خواهد شد تا در صورت ایجاد مشکل با هر یک از شرکا مصائب اقتصادی گریبان کشور را نگیرد. در همین راستا تنوع ارائه کالا و خدمات صادراتی نیز نکته مهمی است که امکان خروج

کشور از بحران را افزایش می‌دهد. ترکیه مثالی روشن درباره مدیریت درست و به گونه‌ای مقاومت بود. در شرایطی که روسیه تنها انحصارگر فروش گاز به ترکیه بود، مدیریت درست و ایجاد ارتباط اقتصادی با ایران کمک بزرگی به ترکیه کرد و انحصار خرید نفت از روسیه را شکست .

اقتصاد ایران شفاف نیست

محمد بحرینیان، عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی مشهد درباره روند اقتصاد مقاومتی در ایران گفت: نکات مهمی وجود دارد تا پاسخ این پرسش را یافت که چرا کشور نتوانسته است رشد خوبی داشته باشد و جایگاه اقتصاد مقاومتی در ایران کجاست؟ در حال حاضر به دلیل دو عامل مهم اقتدار سیاسی و اقتدار امنیتی و بازی که اطراف این موضوع صورت می‌گیرد از اقتصاد دو بال امنیت نیز مورد حمله قرار گرفته است. در طول سالیان سال ایران هیچ وقت نتوانست در اقتصاد کمر راست کند و معنی آن را به درستی درک کند این مشکل شاید باز می‌گردد به دوران قرارداد ترکمانچای و تا امروز نیز نهادینه شده است .

به گفته بحرینیان مک لئوت درباره اقتصاد کشورهایی مانند ایران می‌گوید: دولتمردانی که بر اساس تعارف و عدم شفافیت رفتار اقتصادی خود را تنظیم کنند همواره دچار مشکل خواهند بود. اقتصاد ایران همچنین قدرت قاعده‌گذاری ندارد و پیش‌بینی‌ها نیز پاسخگوی برنامه‌ریزی‌های ما نیست. از همین رو است که بیماری‌های اقتصادی ایران را نمی‌توان بر اساس نسخه‌های درمانگر جوامع توسعه‌یافته غربی درمان کرد .

نرخ رشد اندک و رابطه آن با عقب‌ماندگی

این عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی مشهد همچنین افزود: در کشورهای توسعه‌یافته با وجود بالا بودن نقدینگی هیچ مشکلی به وجود نمی‌آید اما در مقابل کشورهایی با شرایط اقتصادی ایران همچنان که میزان GDP زیر صد درصد است کمترین میزان جابه‌جایی نقدینگی گاه منجر به شرایط بحرانی می‌شود. دیگر مشکل بزرگ اقتصاد ایران سیل عظیم و غیر قابل کنترل طرح‌های نیمه‌تمام است؛ طرح‌هایی که ۴۵ تا ۵۰ درصد آنها پیش رفته و در میانه راه متوقف شده‌اند .

به گفته وی یکی دیگر از رگ و ریشه‌های بسیار مهم تشدید عقب‌ماندگی در کشورهای عقب مانده آن است که نرخ رشد اندکی داشته و اغلب سعی در انجام امور فنی ساده دارند. از قبیل راهسازی، کارهای فنی ساده و بزرگراه‌سازی. این روند اتفاقاً در اقتصاد ایران کاملاً قابل لمس است. واقعیت امر این است که دولت‌ها خیلی تمایل ندارند وارد تولیدهایی شوند که خدمات آنها روزمره به بازار عرضه می‌شود. این امر موجب می‌شود به طور روزمره مورد قضاوت مردم قرار گیرند و اغلب به این امر هیچ تمایلی ندارند .

محمد بحرینیان تاکید کرد: هرچند چنین سرمایه‌گذاری‌هایی موجب شکوفایی شده و باعث می‌شود کشورها از دکتربین رشد متوازن پیروی نکنند اما به دلیل فرار از زیان‌های مفتضحانه‌ای که ممکن است گریبان آنها را بگیرد هرگز به آن تن نمی‌دهند. از همین رو حاضر نمی‌شوند به طور عمقی وارد پروسه‌ای شوند و شفاف اعلام کنند که از تولید خاصی حمایت می‌کنند .

پروژه‌هایی که شکست نمی‌خورند

گفتنی است باید پذیرفت پروژه‌های اقتصادی بزرگراه‌ها هرگز شکست نمی‌خورند و همواره به دلیل نداشتن ریسک بهترین گزینه برای دولت‌هایی است که سعی می‌کنند با بیانات پوپولیستی خود را کارآفرین یا به‌گونه‌ای توانمند در اقتصاد معرفی کنند. هرچند این پروژه‌ها در نهایت هیچ سود بلندمدتی برای اقتصاد کشور؛ آن هم اقتصاد مقاومتی ندارند.

از سوی دیگر نباید این موضوع را نادیده گرفت که انفجار توسعه‌یافتگی در کشورهای آسیای دور نشانگر حضور دولت به طور صریح و روشن در برخی پروژه‌های تولیدی و حمایت از آنها بود. در ایران اما دولت‌ها هرگز این صراحت را نداشته‌اند و همواره با ارائه رانته‌های مخفی آن هم در مسیرهایی که توجیه منطقی نداشت سعی در اثبات خود داشتند. روند فعلی دولت‌های کشورهای عقب مانده اقتصادی موجب می‌شود خود را از معرض قضاوت روزمره دور کنند و در همین راستا نمی‌توان تصور کرد خروجی چنین بی‌برنامگی اقتصادی، اقتصاد مقاومتی باشد.

دولت‌های ایران هرگز از تولید حمایت نکرده‌اند

این فعال حوزه صنعت همچنین تاکید کرد: دولت‌ها در ایران اعلام می‌کنند از تولید حمایت کرده‌اند اما باید گفت، دولت هرگز از تولید حمایت نکرده است. آنچه دولت در طول سالیان سال پیش برده دقیقاً پشت کردن به تولید و برخلاف سیاست‌های حمایت از تولید بوده است. نگاه روشن به این روند بیانگر آن است که اقتصاد ایران بر اساس عدم برنامه‌ریزی درست و نداشتن نگاه مقاومت اقتصادی واقعی در حال فروپاشی است. ایران سالیان سال در حال خام‌فروشی است و با صادرات مواد خام ارزشمند مواد مصرفی وارد می‌کند.